

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
RAČUNOVODENJE KRIPTOVALUT

Ljubljana, avgust 2023

ANŽE OPEKA

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Anže Opeka, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Računovodenje kriptovalut, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevartjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;
11. da sem preveril verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne 30.8.2023

Podpis študenta: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	OPREDELITEV KRIPTOVALUT	2
2.1	Ozadje kriptovalut	3
2.2	Najpomembnejše kriptovalute	4
2.2.1	Bitcoin	4
2.2.2	Ethereum.....	5
2.2.3	Tether (USDT).....	6
3	RAČUNOVODSKI IN PRAVNI OKVIR POSLOVANJA	6
3.1	Pravni okvir ureditve kriptovalut v Evropski Uniji	6
3.2	Pravni okvir ureditve kriptovalut v Sloveniji	8
3.3	Računovodski okvir ureditve kriptovalut v Sloveniji	10
3.3.1	Ureditev kriptovalut kot denar ali denarni ustreznik.....	11
3.3.2	Ureditev kriptovalut kot finančni instrument (finančna naložba)	12
3.3.3	Ureditev kriptovalut kot neopredmeteno sredstvo	12
3.3.4	Ureditev kriptovalut kot zalog.....	14
4	PRIMERI RAČUNOVODSKEGA EVIDENTIRANJA POSLOV	15
4.1	Evidentiranje finančnih naložb v kriptovalute	15
4.1.1	Knjiženje finančnih naložb po modelu nabavne vrednosti.....	16
4.1.2	Knjiženje finančnih naložb po modelu nabavne vrednosti in precenjenosti .	16
4.1.3	Knjiženje finančnih naložb po modelu revaloriziranja po MSRP.....	17
4.2	Evidentiranje trgovanja s kriptovalutami	18
4.2.1	Knjiženje trgovanja s kriptovalutami - podjetje ni blagovni posrednik	18
4.2.2	Knjiženje trgovanja s kriptovalutami - podjetje je blagovni posrednik.....	19
4.3	Evidentiranje plačevanja s kriptovalutami	20
4.3.1	Knjiženje uporabe kriptovalut za poravnavo dolga.....	20
4.3.2	Knjiženje sprejema kriptovalut kot sredstva za poravnavo dolga	21
5	SKLEP	22
	LITERATURA IN VIRI	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Finančne naložbe po modelu nabavne vrednosti	16
Slika 2: Finančne naložbe po modelu nabavne vrednosti in precenjenosti	17
Slika 3: Finančne naložbe po modelu revaloriziranja po MSRP	18
Slika 4: Trgovanje kriptovalut – podjetje ni blagovni posrednik	19
Slika 5: Trgovanje kriptovalut – podjetje je blagovni posrednik	20
Slika 6: Kriptovalute kot sredstvo za poravnavo dolga	21
Slika 7: Sprejem kriptovalut kot sredstva za poravnavo dolga	22

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

AML – (angl. Anti-Money Laundering); Preprečevanje pranja denarja

AMLA – (angl. Anti-Money Laundering Authority); Agencija za preprečevanje pranja denarja

CFT – (angl. Counter-Terrorism Financing); Preprečevanje financiranja terorizma

EU – (angl. European Union); Evropska unija

FIFO – (angl. First in first out) – metoda zaporednih cen

FIU – (angl. Financial Intelligence Unit); Enota za finančno obveščanje

FURS – Finančna uprava Republike Slovenije

MiCA – (angl. Markets in Crypto-assets Regulation); Uredba o trgih kriptosredstev

MSRP – Mednarodni standardi računovodskega poročanja

RFR – Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije

SIR – Slovenski inštitut za revizijo

SRS – Slovenski računovodski standardi

TFR – (angl. Transfer of Funds Regulation); Uredba o prenosu sredstev

ZDP-2 – Zakon o deviznem poslovanju

ZGD-1 - Zakon o gospodarskih družbah

ZPlaSSIED – Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih

ZPPDFT-2 - Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

ZUE – Zakon o uvedbi evra

1 UVOD

V zadnjem desetletju smo bili priča izjemnemu tehnološkemu razvoju in inovacijam, ki so močno vplivale tudi na finančni sistem in način izvajanja transakcij. Eden izmed opaznejših trendov na tem področju je bil pojav in vzpon kriptovalut. Kriptovalute so digitalna oblika valute, so decentralizirane in temeljijo na podlagi veriženja blokov. V primerjavi s tradicionalnimi oblikami valut, kjer transakcije potekajo v fizični obliki, pa pri kriptovalutah transakcije obstajajo le kot digitalni zapisi v omrežju. S tako obliko transakcij kriptovalute omogočajo hitre in mednarodne transakcije z minimalnimi stroški ter odpirajo nove možnosti v finančnem sektorju. Najbolj znana izmed kriptovalut je brez dvoma Bitcoin, ki velja za začetnika kriptovalut in se je prvič pojavil leta 2009. Po mojem mnenju je v letu 2023 težko najti človeka, ki še ni bil seznanjen z besedo Bitcoin in z izrazi, ki so povezanimi z njim. S hitrim vzponom kriptovalut in naraščanjem priljubljenosti med ljudmi pa se je v zadnjem času seveda začelo pojavljati vprašanje, kako jih ustrezno evidentirati v računovodskih izkazih.

Računovodstvo je ključno orodje za finančno poročanje, ki organizacijam omogoča spremljanje finančnih dejavnosti, spremljanje uspešnosti poslovanja in zagotavljanje preglednosti nad stanjem v podjetju. Čeprav so kriptovalute razmeroma mlada oblika sredstev, njihova vrednost in uporaba v poslovnem svetu hitro raste. To odpira številne izzive in vprašanja glede ustrezne računovodske obravnave kriptovalut v skladu z že obstoječimi računovodskimi standardi.

Osnovni namen te naloge je opredeliti kriptovalute in jih podrobneje opisati, raziskati in analizirati področja računovodenja kriptovalut skupaj s pravnim in računovodskim okvirjem poslovanja ter proti koncu predstaviti ugotovitve še na praktičnih primerih. Cilj naloge je podrobneje razložiti, kako se kriptovalute pojavljajo v poslovnem svetu, kako so pravno urejene ter kako jih ustrezno evidentiramo in obravnavamo na področju računovodstva

V prvem delu te zaključne strokovne naloge bom pričel s temeljitim teoretičnem pregledom kriptovalut. Skoncentiral se bom na samo zgodovino in razvoj kriptovalut skozi čas, pri čemer bom navedel izvor le-teh, omenil ključne mejnike za njihovo eksponentno rast in glavne prednosti, ki jih prinašajo. V nadaljevanju bom predstavil najpomembnejše predstavnihi kriptovalut, kar bo omogočilo boljše razumevanje njihove vloge v sodobnem finančnem sistemu. Drugo poglavje bo posvečeno računovodskim in pravnim okvirjem poslovanja s kriptovalutami. V tem poglavju se bom dotaknil obstoječe zakonodaje in predpisov, ki urejajo svet kriptovalut na področju Evropske Unije kot tudi Republike Slovenije. Zaključni del oziroma tretje poglavje pa bo namenjeno konkretnim primerom evidentiranja kriptovalut, kjer bom prikazal praktične primere njihove uporabe znotraj računovodskih izkazov, kar bo bralcem te naloge omogočilo lažje razumevanje obravnave kriptovalut v računovodstvu.

2 OPREDELITEV KRIPTOVALUT

»Kriptovalute (včasih tudi kriptosredstva) so digitalno premoženje, ki je namenjeno izmenjavi podobno kot tradicionalni denar« (Tredinnick, 2019). Kljub temu, da je kriptovaluta v enem pomenu zgolj še ena oblika denarja, pa se ta bistveno razlikuje od tradicionalnih valut na več ključnih načinov. Kriptovalute ne nadzoruje noben organ, kot je nacionalna centralna banka, hkrati pa nobena od organizacij ne jamči za vrednost valute in v sistem ne izdaja dodatnih količin valute. Prav tako se od tradicionalnih oblik razlikujejo po tem, da so decentralizirane in zato ponujajo obliko menjave, ki je neodvisna od državnega nadzora (Tredinnick, 2019).

Evropska centralna banka o pojmu kriptovalute kritično pojasnjuje, da je »to poimenovanje zavajajoče, saj ne opravljajo treh funkcij denarja, in sicer, da so zanesljivo menjalno sredstvo, hranilec vrednosti in obračunska enota. Poleg tega kriptosredstev ne krije niti jih upravlja nobena centralna institucija in nimate nobenega jamstva, da jih boste lahko zamenjali za denar, ko boste to potrebovali. Celo stabilni kriptokovanci, ki poskušajo s pomočjo podobnih tehnologij ponuditi manj volatilno digitalno premoženje, niso tako stabilni, kot zatrjujejo. Vrednost stabilnega kriptokovanca temelji izključno na obljubi, ki jo da zasebno podjetje« (European Central Bank, 2022).

Kljub tem pomislekom pa se privlačnost in zanimanje za kriptovalute v zadnjih letih izrazito povečuje. Dejstvo, da po podatkih spletne strani CoinMarketCap.com poznamo preko 20.000 različnih kriptovalut (od tega jih je trenutno v obtoku aktivnih preko 9000), kaže na rast tega ekosistema. Priljubljenost med ljudmi narašča tudi zaradi dejstva, da se kriptovalute vse bolj uveljavljajo kot način plačevanja. V zadnjih letih vse več ponudnikov omogoča plačila v obliki kriptovalut, prav tako pa se v zadnjem času pojavlja vse več platform, ki omogočajo neposredno prenašanje sredstev in polnenje kreditnih kartic s kriptovalutami. Za primer lahko navedem platformo Crypto.com – platformo, ki uporabnikom omogoča nakup, prodajo in shranjevanje kriptovalut in je uporabniku prijazna in enostavna vstopna točka v svet samih kriptovalut. Platforma ponuja lastno kreditno kartico, na katero lahko sredstva prenašamo direktno iz kripto-denarnice. Lahko bi rekli, da ta kartica združuje tradicionalne bančne storitve s svetom kriptovalut ter uporabnikom omogoča, da svoja sredstva v obliki kriptovalut lahko uporabljajo za vsakodnevne nakupe in transakcije na zelo enostaven in varen način.

Kriptovalute so tako vzbudile pozornost in zanimanje širom celega sveta, saj predstavljajo inovativen pristop k obstoječem finančnem sistemu in omogočajo nove možnosti oblik transakcij, naložb in plačevanja. Njihova hitra rast in vzpon skozi leta sta privedla do pojava raznovrstnih novih projektov ter povečanja števila uporabnikov, ki prepoznava potencial nove oblike digitalnih sredstev. Z naraščujočo uporabo med podjetji in posamezniki ter razvojem infrastrukture za uporabo kriptovalut se zdi, da bodo imele ključno vlogo pri oblikovanju prihodnosti financ.

2.1 Ozadje kriptovalut

Začetki kriptovalut segajo v leto 2008, ko je Nakamoto (2018) v članku z naslovom Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System predstavil koncept decentralizirane digitalne valute Bitcoin, ki omogoča neposredne transakcije med uporabniki brez posrednikov, kot so banke ali preostale finančne institucije. V članku so omenjene omejitve sedanjega plačilnega sistema, ki se pri obdelavi elektronskih plačil zanaša na finančne institucije kot zaupanja vredne posrednike. Čeprav je ta sistem dobro zasnovan za večino transakcij, avtor poudarja slabosti modela, ki temelji na zaupanju, pri katerem nepovratne transakcije niso mogoče, saj se finančne institucije ne morejo izogniti posredovanju v sporih. Znotraj sistema lahko pride do transakcij, pri katerih se plačnik in prejemnik ne strinjata o podrobnosti transakcije. V takih primerih finančne institucije prevzamejo vlogo zaupanja vrednih posrednikov, kjer sprejemajo odločitve glede upravičenosti zahtevka za razveljavitve transakcije. Posledica teh postopkov so višji stroški transakcij. V ta namen je v članku predlagan elektronski plačilni sistem oz. sistem kriptovalut, ki omogoča neposredne transakcije med strankami brez potrebe po zaupanju vrednih posrednikov v obliki finančnih institucij, s čimer bi stranke prihranile pri stroških (Nakamoto, 2008). V dokumentu se ta koncept pripisuje Satoshiju Nakamotu, psevdonimni osebi ali skupini ljudi, ki je v dokumentu iz leta 2008 predstavila idejo o kriptovaluti in tehnologiji veriženja blokov.

Tehnologija veriženja blokov (angl. Blockchain technology) je distribuirana, elektronska knjiga ali baza podatkov finančnih transakcij, ki ni shranjena samo na enem mestu, temveč gre za milijone med seboj povezanih računalnikov, ki skupaj tvorijo omrežje. Sama tehnologija veriženja blokov je obstajala že veliko let pred letom 2009, ko je bil ustvarjen prvi bitcoin, saj sta to tehnologijo leta 1991 prvič opisala že Stuart Haber in W. Scott Stormneta, vendar sistem v širši v javnosti ni vzpodbudil večjega zanimanja in je prvo dejansko uporabo v praksi dobil šele dve desetletji pozneje. Sam izraz »blockchain« je sestavljen iz dveh besed: »block« in »chain«. Tehnologijo veriženja blokov sestavljajo digitalni bloki, ki so medsebojno povezani v zaporedje in tvorijo verigi podobno strukturo. Od tod torej izvira slovenski prevod veriga blokov (Žontar, 2022).

Temeljni koncept kriptovalut je odprava centralnih institucij in posrednikov, kot so banke ali ostale finančne institucije, s čimer se omogoči neposreden finančni tok direktno med končnima uporabnikoma. To lahko dosežemo z uvedbo decentraliziranega sistema oziroma z vpeljavo blockchain tehnologije. »Plačilo z bitcoini in njemu podobnimi kriptovalutami je dejansko pošiljanje sporočila s podatki o transakciji, podpisano s privatnim ključem, ki se zabeleži v evidenci, in jo nato lahko vsi drugi uporabniki vidijo (z uporabo javnega ključa pošiljatelja). Dostop do evidence imajo (lahko) vsi uporabniki kriptovalut, kar omogoča njeno navzkrižno usklajevanje/poenotenje na globalni ravni« (Banka Slovenije, 2016). Z odpravljanjem potrebe po posrednikih lahko transakcije med uporabniki potekajo hitreje, ceneje in bolj učinkovito.

Glavne prednosti blockchain tehnologije, ki izhajajo iz decentralizacije, nespremenljivosti in transparentnosti, ki jih (Admirals, 2023) opisuje v članku, so:

- **Visoka stopnja varnosti:** Decentralizacija omogoča visoko stopnjo varnosti, saj je vsaka transakcija preverjena, potrjena in nato dodana v blockchain in je s tem ni mogoče izbrisati. S tem se izognemo možnosti ponarejanja in goljufanja.
- **Transparentnost in zanesljivost:** S tem ko je vsaka transakcija zapisana v blockchain, je transparentno vidna vsem udeležencem omrežja in omogoča natančno sledenje transakcijam. Prav tako podatkov, ki so enkrat zapisani v blockchain, ni enostavno spreminjati.
- **Odpornost na hekerske napade:** Podatki so zaradi sistema decentralizacije močno razpršeni po celotnem sistemu, kar povečuje odpornost proti hekerskim napadom.
- **Hitrost transakcij:** Blockchain omogoča hitre prenose transakcij med uporabniki, saj ni potrebe po čakanju na potrditev iz strani centralnega posrednika (finančnih institucij ali bank). Posledica odprave potrebe po teh posrednikih so transakcije, ki so opravljene v zgolj nekaj minutah.
- **Nižji stroški transakcij:** Odprava potrebe po posrednikih, kot so banke in finančne institucije, omogoča nižanje stroškov samih transakcij.
- **Globalna dostopnost:** Tehnologija blockchain deluje na svetovni ravni, omogoča hitre in zanesljive mednarodne transakcije in zmanjšuje ovire za sodelovanje med ljudmi in organizacijami z različnih koncev sveta.
- **Inovacije in moderni poslovni modeli:** Blockchain tehnologija ponuja veliko možnosti za razvoj novih poslovnih modelov in inovacij, saj je tehnologija uporabna v veliko panogah, kot so finančne storitve, zdravstvo, logistika itd.

Če potegnemo črto, so glavne prednosti blockchain tehnologije več kot le tehnološke inovacije, saj predstavljajo temelj za bolj varno, transparentno in učinkovito gospodarstvo. S svojim potencialom za nadgradnjo obstoječih procesov in ustvarjanje novih predstavljajo pomembno tehnično smer za prihodnost in bi na dolgi rok lahko ugodnosti prinašala vsem družbenim slojem in najrazličnejšim panogam. Kljub temu pa je treba poleg vseh prednosti nujno preučiti tudi vse negativne plati te tehnologije in celovito oceniti njen vpliv na družbo in gospodarstvo.

2.2 Najpomembnejše kriptovalute

2.2.1 Bitcoin

Bitcoin je prva in najbolj znana kriptovaluta, ki jo je leta 2008 predstavil Satoshi Nakamoto v članku z naslovom Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. Je v zadnjem desetletju nedvomno močno zaznamovala svetovno finančno dogajanje. Deluje na decentralizirani omrežni strukturi, ki omogoča prenos vrednosti in opravljanje transakcij preko interneta brez vključevanja posrednikov, kot so banke in finančne institucije. Prvi

bitcoin je 3. januarja 2009 narudaril »oče« Bitcoina Satoshi Nakamoto, nekaj dni kasneje (12. januarja 2009) pa se je v bloku 170 zgodila prva transakcija bitcoina v zgodovini, ko je Nakamoto 10 bitcoinov poslal programerju, po imenu Hal Finney. Ljudje so v naslednjih letih hitro pokazali interes za postopek rudarjenja bitcoina.

Rudarjenje je postopek, s katerim omrežje neprekinjeno potrjuje oddane transakcije in jih v obliki povezanih blokov beleži v blockchain, s čimer nastane varna in preverljiva zgodovina transakcij v daljšem časovnem obdobju. Rudarji so zagotavljanje neprestanega delovanja omrežja nagrajeni z nagrado v obliki bitcoina (Cointelegraph, brez datuma). »Rudarjenje je bistvenega pomena v Proof of Work blockchainih kot je Bitcoin. Novejši blockchaini običajno uporabljajo Proof of Stake ali druge mehanizme soglasja, pri čemer rudarjenja ne potrebujejo in ga tudi ne omogočajo. Pri Proof of Work blockchainih se v postopku rudarjenja določi kronološki vrstni red transakcij. To ima ključen pomen pri zagotavljanju, da prejšnjih vnosov v javno knjigo blockchaine ni mogoče spremeniti. Da je transakcija uspešno potrjena in vključena, mora biti zapakirana v blok, ki mora biti skladen s strogimi pravili šifriranja. Te preverjajo in potrjujejo rudarji v omrežju, pri tem pa niso vpleteni nobeni državni organi. To varuje nevtralnost Bitcoin omrežja« (Kriptomat, brez datuma).

Bitcoin je vodilna kriptovaluta na trgu, čigar tržna kapitalizacija znaša skoraj 571 milijard dolarjev (na dan 13. avgust 2023). Lahko bi rekli, da je s svojo dolgoletno prisotnostjo na trgu pridobil status sinonima za besedo kriptovalute. V očeh mnogih gre za začetnika, ki je odprl pot razvoju celotne panoge kriptovalut in danes predstavlja pomemben del finančnega sveta. Kljub temu, da je tekom zadnjega desetletja doživel zelo nenadzorovano nihanje cen, regulativne izzive, pojav številnih novih kriptovalut, ki ponujajo različnejše funkcije in primere uporabe, je vselej ostajal nepogrešljiv element zgodovine in prihodnosti digitalnega financiranja. S svojo visoko likvidnostjo in globalno dostopnostjo je bitcoin nepogrešljiv akter v sodobnih finančnih transakcijah.

2.2.2 Ethereum

Ethereum velja za drugo najbolj razširjeno digitalno valuto med kriptovalutami, saj njegova tržna kapitalizacija znaša približno 222 milijard dolarjev (na dan 13. avgust 2023). Sprva je bil predstavljen že leta 2013, leta 2015 pa je osnovna ideja zaživela pod vodstvom Vitalika Buterina. Bitcoin in Ethereum sta si podobna glede osnovnega delovanja - oba uporabljata tehnologijo veriženja blokov za potrjevanje in beleženje transakcij. V primerjavi z Bitcoinom pa je Ethereum več kot le digitalna valuta. Medtem ko je Bitcoin v glavni meri zasnovan kot digitalno sredstvo za shranjevanje in prenos vrednosti, je Ethereum osredotočen na razvoj aplikacij in izvajanje pametnih pogodb. Ethereum platforma omogoča raznoliko gradnjo decentraliziranih aplikacij, ki delujejo na njegovi infrastrukturi. Decentralizirana aplikacija (angl. Dapp) je aplikacija, zgrajena na decentraliziranem omrežju Etheruma in nima centralne nadzorne točke. Te aplikacije so podobne aplikacijam, ki smo jih vajeni na vseh pametnih telefonih in ostalih napravah, vendar s to razliko, da te

aplikacije niso v lasti in niso upravljane iz strani podjetja ali organizacije, temveč so povsem brez dovoljenj in jih lahko uporablja vsakdo. Prav tako ima Ethereum svojo domačo kriptovaluto, imenovano Ether (ETH), ki se uporablja za plačevanje pristojbin za transakcije in plin. Plin je merska enota za izračun računske moči za izvajanje transakcij ali Dapp aplikacij. Ethereum omogoča izvajanje različnih pametnih pogodb, ki so izvršene samodejno ob izpolnjenih vseh zahtevanih pogojih, kar zagotavlja varnost ter preprečuje goljufije ali vmešavanje tretjih oseb (Anand, 2023).

2.2.3 Tether (USDT)

Tether je kriptovaluta stabilne vrednosti (angl. stablecoin), ki je direktno vezana na ameriški dolar in nanj teoretično ne bi smela vplivati volatiliteta trga kriptovalut, ki ima lahko zelo velik vpliv na gibanje cen ostalih kriptovalut, kot je na primer Bitcoin. Trgovalci kriptovalut Tether jih pogosto uporabljajo za zagotavljanje stabilne in zanesljive likvidnosti, s katero lahko vstopajo in izstopajo iz poslov kriptovalut. V primerjavi z decentraliziranimi kriptovalutami, kot je Bitcoin, je Tether centraliziran in bi teoretično morala biti njegova vrednost bolj stabilna kot vrednost Bitcoina. V času pisanja te diplomske naloge (13. avgust 2023) je bil 24-urni obseg trgovanja s Tetherjem skoraj 13 milijard ameriških dolarjev in je v tem trenutku najbolj likvidna kriptovaluta. Za primerjavo: 24-urni obseg trgovanja z Bitcoinom znaša okoli 6.5 milijard ameriških dolarjev, 24-urni obseg trgovanja z Ethereumom pa znaša nekaj več kot 2 milijardi ameriških dolarjev. Prav tako je s 83 milijardami ameriških dolarjev na tretjem mestu po tržni kapitalizaciji (Hicks, 2023).

3 RAČUNOVODSKI IN PRAVNI OKVIR POSLOVANJA

Edinstvenost kriptovalut in njihov potencial za spremembe v tradicionalnih in gospodarskih sistemih so skozi čas pritegnili veliko pozornosti tako med splošno javnostjo kot tudi med strokovnjaki in investitorji. Fazo zgodnjega razvoja je zaznamovala pomanjkljiva regulacija, oziroma te sploh ni bilo, kar je omogočilo eksponentno rast v finančnem okolju brez točno določenih formalnih pravil in standardov. Vzpon kriptovalut je s seboj prinesel težave v zvezi z varstvom potrošnikov, preprečevanjem nezakonitih dejavnosti in zagotavljanjem stabilnosti finančnega sistema, zato se je sčasoma pojavila potreba po vzpostavitvi ustreznega pravnega okvira za poslovanje, prav tako pa se je večala tudi potreba po ustreznem računovodskem okvirju.

3.1 Pravni okvir ureditve kriptovalut v Evropski Uniji

Evropska Unija (v nadaljevanju EU), ena najvplivnejših gospodarskih in regulativnih sil na svetu, ni ostala neodzivna pri soočanju z novim tehnološkim razvojem. EU je zavezana k varovanju državljanov, spodbujanju inovacij in določanju skupnih standardov, zato je pričela z vzpostavljanjem pravnega okvira, s katerim je želela uskladiti in uravnotežiti izzive in

priložnosti, ki jih s seboj prinašajo kriptovalute. Spoznala je potrebo po vzpostavitvi celovite pravne strukture za kriptovalute, s katero bi zagotavljala zaščito vseh udeleženih strani in hkrati spodbujala inovacije v tem hitro rastočem okolju. Evropska komisija je 20. julija 2021 predstavila obsežen sklop štirih zakonodajnih predlogov za okrepitev prizadevanj EU proti pranju denarja (AML) in financiranju terorizma (CTF). Glavni cilj teh predlogov je zaščita državljanov EU in finančnega sistema pred nezakonitimi finančnimi dejavnostmi. Namen predlaganih ukrepov je izboljšati sistem prepoznavanja spornih transakcij in odpraviti pomanjkljivosti, ki jih kriminalci izkoriščajo za pranje denarja in financiranje terorizma v finančnem sistemu. S temi ukrepi, ki so usklajeni s strategijo EU, se ne krepijo le prizadevanja za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, temveč prispevajo tudi k zaščiti prebivalcev Evrope pred terorizmom in organiziranim kriminalom (European Commission, 2021).

Ključni štirje zakonodajni predlogi, ki se osredotočajo na okrepitev regulativnega okvira za kriptovalute ter učinkovito obvladovanje izzivov, povezanih s pranjem denarja in financiranjem terorizma in so bili predlagani 20. julija 2021, so (European Commission, 2021):

- Ustanovitev nove agencije EU, ki bo preoblikovala nadzor nad preprečevanjem pranja denarja in financiranjem terorizma (AML/CFT) v EU in okrepila sodelovanje med enotami za finančno obveščanje (FIU). Agencija za preprečevanje pranja denarja (AMLA) bo osrednji organ, ki bo koordiniral nacionalne organe in zagotavljal, da zasebni sektor pravilno in dosledno uporablja pravila EU. Poleg tega pa bo AMLA okrepil analitične zmožnosti finančno obveščevalnih enot za odkrivanje nezakonitih tokov, pri čemer bodo ti podatki postali ključen vir informacij za organe pregona.
- Nova uredba, osredotočena na preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, ki vsebuje neposredne predpise. Cilj je poenostaviti in uskladiti pravila med vsemi članicami EU. Z enotnimi pravili EU se bodo vzpostavila skupna pravila po vsej EU, vključno s podrobnostmi o skrbnem pregledovanju strank, dejanskem lastništvu, pristojnostih in nalogah nadzornikov ter finančno-obveščevalnih enotah. S tem bodo nacionalni bančni registri povezani, kar bo finančno-obveščevalnim enotam omogočilo enostavnejši in hitrejši dostop do ključnih informacij o bančnih računih in sefih. Za dostopanje do teh podatkov bodo veljala stroga pravila v skladu z direktivo (EU) 2019/1153 o izmenjavi finančnih informacij.
- Uvedba šeste direktive o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (AMLD6), ki je nadomestila obstoječo direktivo 2015/849/EU. Ta direktiva vsebuje določbe, ki se bodo prenesle v nacionalno zakonodajo, na primer pravila za nacionalne nadzornike in enote za finančno obveščanje v članicah EU. Ta direktiva se zavzema za okrepitev učinkovitosti odkrivanja in preprečevanja finančnih zlorab v povezavi s kriptovalutami.
- Prenovitev uredbe o prenosih sredstev iz leta 2015, ki se posebej osredotoča na sledljivost prenosov sredstev, vključno s kriptovalutami (Uredba 2015/847/EU). Ta

prenova zagotavlja, da so prenosi kriptovalut v skladu s standardi za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma in jim je mogoče slediti za namene regulacije in namene kazenskega pregona.

EU se že od nekdaj zavzema za zagotavljanje varnosti in stabilnosti v evropskem finančnem prostoru. Predstavitev zgoraj navedenih štirih zakonodajnih predlogov je v letu 2021 predstavljal znaten napredek v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma. Ti štirje predlogi so hkrati postali tudi trden temelj za nadaljnjo pravno ureditev na področju kriptovalut v naslednjih letih. Evropski parlament je aprila 2022 predloge pregledal in sprejel poročilo, v katerem je izrazil svoje stališče v prvi obravnavi. To poročilo je v prvotno besedilo, ki ga je predlagala Evropska komisija, prineslo precej sprememb. Vse udeležene strani so 29. junija 2022 dosegle začasni sporazum o Uredbi o prenosu sredstev (TFR), kar je pripeljalo do zadnjega koraka zakonodajnega postopka: formalne odobritve uredbe s strani Evropskega parlamenta in Evropskega sveta. EU je skupaj z uredbo o prenosih sredstev (TFR) oblikovala tudi uredbo o trgih kriptosredstev (MiCA). Uredba MiCA zagotavlja enoten pravni okvir za kriptovalute v EU. Ta uredba zajema področja, kot so varstvo potrošnikov, razvrščanje sredstev, zahteve za izdajo dovoljenj in preprečevanje zlorabe trga (Veloso, 2022).

Na podlagi zgornjih uredb pa je Evropski parlament 20. aprila 2023 sprejel prvi del zakonodaje EU, za sledenje transakcijam kripto-sredstev. Sprejetje nove zakonodaje ima jasn namen: da je prenose kripto-sredstev vedno mogoče izslediti in blokirati sumljive transakcije tako kot pri vseh drugih finančnih transakcijah. Koncept »pravila o potovanju« (angl. Travel rule), ki se že uporablja v tradicionalnih oblikah financ, bo v prihodnje zajemalo tudi prenose kripto-sredstev. Ključni podatki o izvoru sredstev in prejemniku bodo morali »potovati« skupaj s transakcijo in biti shranjeni na obeh straneh transakcije. (European Parliament, 2023). S sprejeto zakonodajo, ki naj bi v veljavo stopila leta 2024, si EU prizadeva za:

- enoten pravni okvir za trge kripto-sredstev v EU;
- sledljivost operacij s kripto-sredstvi na enak način kot pri tradicionalnih prenosih denarja;
- okrepljeno varstvo potrošnikov ter zaščitne ukrepe pred tržno manipulacijo in finančnim kriminalom.

3.2 Pravni okvir ureditve kriptovalut v Sloveniji

V prejšnjem poglavju sem podrobneje obravnaval pravno ureditev kriptovalut na področju EU, kjer sem ugotovil, da je EU letos dosegla pomemben mejnik z uvedbo prvega zakonodajnega akta, ki ureja uporabo in nadzor kriptovalut. Prav tako me zanima, kakšno je pravno okolje za kriptovalute v Sloveniji, zato bom v nadaljevanju preučil, kako se

Republika Slovenija (v nadaljevanju RS) sooča z izzivi in priložnostmi v tem hitro razvijajočem se sektorju.

Verbajs in Ložar (2021) sta v članku z naslovom Če imate kot podjetnik naložbo v kriptovalutah si preberite ta članek, kjer pojasniva pravni in računovodski vidik kriptovalut pripravila kratek pravni in računovodski pregled kriptovalut. Ker je uvedba novih alternativnih plačil v obliki virtualnih valut oz. kriptovalut v današnjem svetu še vedno velika neznanka pri mnogo ljudeh, sta se odločila, da predstavita njun pogled na takratno situacijo. Kriptovalute predstavljajo način plačila, ki v pravni strukturi RS še niso v celoti priznane. V času pisanja članka (7. decembra 2021) ni bilo še nobenih obstoječih zakonov, ki bi urejali transakcije in poslovanje s kriptovalutami v državi, kar je puščalo odprta vprašanja glede pravic in obveznosti, ki izhajajo iz njihove uporabe. Prav tako RS ni vzpostavila ustreznega nadzora nad uporabo kriptovalut s strani državnih organov, kot je na primer Banka Slovenije, ki je pristojna za regulacijo plačilnih metod. Kljub pravnim pomanjkljivostim, ki krožijo okoli kriptovalut v Sloveniji, pa to ne pomeni, da je njihova uporaba povsem nezakonita ali prepovedana. Številni ponudniki so plačevanje omogočali že takrat, tekom let je bilo ponudnikov vse več, kar je ustvarjalo pravno in finančno negotovost. Kljub temu da gre za članek izpred dveh let, se situacija v RS v zvezi s pravno ureditvijo kriptovalut od takrat ni bistveno spremenila. Tudi v današnjem času poslovanje s kriptovalutami še vedno ni zakonsko urejeno, kar ustvarja pravno »praznino« in pušča nešteto odprtih vprašanj glede pravic, nadzora in obveznosti.

Glede na zadnje informacije, ki jih je mogoče najti na spletni strani Banke Slovenije, se situacija v zvezi s pravno ureditvijo v RS razkriva na sledeč način. Kriptovalute oz. kriptosredstva se ne morejo obravnavati kot tuja valuta ali deviza, kot je določeno v Zakonu o deviznem poslovanju (ZDP-2) Ur. I. RS, št. 16/08, 85/09, 109/12 in 145/22 – ZPPDFT-2A. To pomeni, da subjekti, ki se ukvarjajo z menjavo kriptosredstev med tradicionalnimi oziroma fiat valutami, za to ne potrebujejo posebnega dovoljenja Banke Slovenije v skladu z ZDP-2. Prav tako se kriptovalute zaradi svoje narave ne morejo enačiti z digitalnim nadomestkom bankovcev in kovancev tradicionalnih valut. Tako kot sočasno predstavljajo določene enote kriptovalute, kot so Bitcoin in Ethereum, se lahko pojavijo tudi kot digitalna oblika z drugačno vsebino, kot so žetoni s pravicami intelektualne lastnine, nosilci hibridnih posojilnih pogodb ali dokazila o donacijah z različnimi možnostmi uporabe storitev. Te lastnosti ne zadostijo kriterijem definicije elektronskega denarja v skladu z Zakonom o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (ZPlaSSIED), kar pomeni, da se ne morejo obravnavati kot predmet storitve izdajanja elektronskega denarja (Banka Slovenije, brez datuma).

Kot določa Zakon o uvedbi eura (ZUE), so v Sloveniji zakonito plačilno sredstvo bankovci in kovanci, ki se glasijo na evre in jih je država dolžna sprejemati, vendar pa to ne omejuje prodajnih mest ali trgovcev pri sprejemanju ostalih oblik plačilnih sredstev, bodisi reguliranih (plačilni instrumenti, elektronski denar, tuje valute) ali nereguliranih (naturalna menjava, nove vrste plačilnih sredstev, kot so na primer kriptovalute). Iz tega sledi, da

sprejemanje kriptosredstev kot plačilnega sredstva torej v RS (in EU) ni nezakonito (Banka Slovenije, brez datuma). Poleg tega Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma (ZPPDFT-2) vključuje pravne in fizične osebe, ki opravljajo storitve virtualnih valut (pojem, ki ga ZPPDFT-2 uporablja za kriptovalute) ali druge dejavnosti, povezane s temi storitvami. V primeru, da se ponudniki storitev odločijo za opravljanje dejavnosti, ki vključujejo sprejemanje kriptovalut kot plačilnega sredstva, morajo skladno z ZPPDFT-2 pred pričetkom izvajanja storitev vpisati v register, ki ga vodi Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (Banka Slovenije, brez datuma).

3.3 Računovodski okvir ureditve kriptovalut v Sloveniji

Kriptovalute pravno gledano ne izpolnjujejo meril za priznanje kot denarno sredstvo, kar je dodatno zapleteno s sodbo sodišča EU, ki kriptovalute za namene obdavčitve DDV definira kot plačilna sredstva. Finančni uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) na drugi strani pojasnjuje, da kriptovalute za namen obdavčitve z DDV opredeljujemo kot plačilno sredstvo, ki pa ni ne denarno sredstvo niti finančni dokument. Iz perspektive računovodenja imajo pravne osebe v Sloveniji možnost izbire med vodenjem poslovnih knjig v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1), in sicer po Slovenskih računovodskih standardih (v nadaljevanju SRS) ali pa po Mednarodnih standardih računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP). Pomembno je poudariti, da trenutno ni jasno določena ali urejena računovodska obravnava kriptovalut, ne glede na izbrani računovodski standard (SRS ali MSRP) (Vizija računovodstvo, 2021).

Glede na izbiro različnih računovodskih standardov so strokovnjaki izrazili različna stališča. Večina med njimi zagovarja mnenje, da se kriptovalute v računovodskih izkazih lahko obravnavajo kot zaloge (po MSRP), vendar le pod pogojem, če so namenjene trgovanju in uporabi za plačilno sredstvo; če pa kriptovalute ustrezajo kriterijem za dolgoročna sredstva, pa se po MSRP lahko obravnavajo kot neopredmetena sredstva. Pripoznavanje kriptovalut kot finančnih naložb ali finančnih instrumentov sproža deljena mnenja med strokovnjaki. V ta namen je v Slovenski inštitut za revizijo (SIR) aprila leta 2015 izdal strokovno razlago glede kriptovalut, v kateri je navedeno, da se naložbe v kriptovalute v računovodskih izkazih izkazujejo kot finančne naložbe (po SRS, ne pa po MSRP). Kljub temu pa velja poudariti, da je mnenje večine strokovnjakov, da kriptovalute ne izpolnjujejo pogojev, da bi jih lahko klasificirali kot finančni instrument. Izbira pravega računovodskega pristopa igra ključno vlogo pri nadaljnjem obravnavanju računovodenja kriptovalut. Poleg tega pa pomembno vlogo igra tudi namen, zaradi katerega podjetje pridobi kriptovaluto. Gre za ključno presojo, ali bo kriptovalute prodalo v prihodnosti, ne glede na trajanje, s čimer bi lahko realizirali morebitno razliko v ceni, kar bi lahko potem obravnavali kot naložbo. Lahko pa je namen podjetja kupiti kriptovaluto za znanega kupca, ki mu bo kriptovalute prodala, ali za neznanega kupca, pri čemer podjetje dejavno sodeluje v nakupu in prodaji kriptovalut v kratkem časovnem obdobju – čemur rečemo tudi trgovanje. Druga možnost pa je namen uporabe kriptovalut kot sredstva za plačevanje (Vizija računovodstvo, 2021).

3.3.1 Ureditev kriptovalut kot denar ali denarni ustreznik

Kljub temu, da se na prvi pogled zdi, da kriptovalute predstavljajo le še eno obliko denarja – digitalnega, ki ga podjetja in organizacije lahko uporabijo za plačevanje obveznosti in ga lahko menjajo za tradicionalne valute ter s tem poravnajo svoje obveznosti, pa kriptovalute ne izpolnjujejo definicije denarja po računovodskih standardih. Denarna sredstva organizacije, kot so opredeljena v MRS 7 denar in denarni ustrezniki vključujejo denar v blagajni ter vloge na vpogled. Po SRS 7 denarna sredstva sestavljajo gotovina (bankovci in kovanci), knjižni denar (dobroimetje na bančnih računih ali računih ostalih finančnih institucij) in denar na poti (»denar, ki se prenaša iz blagajne na ustrezni račun pri banki ali drugi finančni instituciji, do vpisa dobroimetja pri njej«). Po SRS kriptovalute ne ustrezajo opredelitvi denarja, saj niso oblika dobroimetja pri nobeni finančni instituciji. Po MSRP je denar finančno sredstvo, ki temelji na menjavi in je osnova za merjenje ter pripoznavanje transakcij v računovodskih izkazih. »Lahko bi rekli, da organizacija za namene računovodske obravnave kot denar šteje tista sredstva, ki predstavljajo splošno sprejeto sredstvo plačevanja brez pomembne spremembe vrednosti v kratkem obdobju (do treh mesecev)« (Bajuk Mušič, 2017).

Poleg tega pa obstaja še več razlogov, zakaj kriptovalute ne moremo računovodsko poročati kot denarja. Računovodski standardi zahtevajo, da denar vključuje tudi preračun tujih valut v funkcijski valuti. Ta standard se uporablja znotraj organizacij, ki poslujejo v tujih valutah in poslujejo v tujini. Cilj tega standarda je določiti smernice za razkritje transakcij v tujih valutah in enotah ter za pretvorbo različnih valut v predstavitevno znotraj računovodskih izkazov organizacije, saj standard namreč ločuje med funkcijsko in predstavitevno valuto. Pri predstavitveni gre za valuto, v kateri organizacija prikaže svoje računovodske izkaze, kot določa MRS 21.8. Funkcijska na drugi strani predstavlja valuto izvirnega gospodarskega okolja, v katerem podjetje deluje. Pomembno je razumeti, da funkcijska ni nujno enaka predstavitveni valuti organizacije. MRS 21.19 pa omogoča, da organizacije predstavijo svoje računovodske izkaze v katerikoli valuti. S tem se seveda poraja vprašanje, ali bi organizacije svoje računovodske izkaze namesto v tradicionalnih valutah (evrih, dolarjih) lahko predstavile v digitalnih, kot so bitcoin in ostale kriptovalute. Odgovor na to podaja MRS 32.AG3, ki določa, da kriptovalute trenutno ne izpolnjujejo kriterijev, s katerimi bi jih lahko priznali kot denar. Kriptovalute ne ustrezajo niti opredelitvi denarnega sredstva niti valute, zaradi česar organizacije posledično ne morejo obravnavati spremembe vrednosti kriptovalut kot prihodke ali odhodke iz tečajnih razlik, saj to velja le za preračun tujih valut v funkcijsko ali predstavitevno (Bajuk Mušič, 2017).

Poleg denarja MRS 7 in SRS 7 opredeljujejo še denarne ustreznike v obliki finančnih instrumentov, ki so na prvi pogled zelo podobni denarnim sredstvom. Omogočajo hitro unovčenje in minimalno tveganje spremembe vrednosti. Njihov namen je kriti kratkoročne denarne obveznosti, ne pa ustvarjati naložb. Organizacije lahko naložbe označijo kot denarni ustreznik le v primeru, ko jih je mogoče pretvoriti v denar in je zanje značilno nizko tveganje spremembe vrednosti. V izkazu denarnih tokov je potrebno finančne instrumente, ki

ustrezajo merilom denarnih ustreznikov, prikazati z denarjem za namene predstavitve, ne pa za knjiženje. Spremembe med začetnim in končnim stanjem teh finančnih naložb v izkazu denarnih tokov prikažemo kot razliko med začetnim in končnim stanjem denarja, in ne kot denarni tok iz financiranja. Kriptovalute ne moremo opredeliti kot denarne ustreznike že zaradi njihove narave finančnega instrumenta. Kljub morebitnem izpolnjevanju kriterijev denarnih ustreznikov bi spremembe vrednosti kriptovalut v kratkem roku bile prevelike, da bi jih lahko smatrali za nepomembne in jih zato ne moremo opredeliti kot denarne ustreznike (Bajuk Mušič, 2017).

3.3.2 Ureditev kriptovalut kot finančni inštrument (finančna naložba)

»Finančni instrument je vsaka pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo ene organizacije in finančna obveznost ali kapital druge organizacije« (MRS 32.11, SRS 3.40b). Ključna za razvrstitev kot finančni instrument je prisotnost pogodbene pravice, ki omogoča nastanek finančnega sredstva in obveznosti med organizacijama. Finančno sredstvo po MRS 32.11 in SRS 3.40b vključuje denar, pogodbene pravice za prejetje denarja ali drugih finančnih sredstev, pogodbene pravice za zamenjavo finančnih sredstev, kapitalski instrument druge organizacije ter pogodbe, ki se lahko poravnajo ali se bodo poravnale z lastnimi kapitalskimi instrumenti organizacije. Kljub tehnološki naprednosti in inovativnem pristopu kriptovalut te ne izpolnjujejo meril za finančni instrument. Medtem ko tradicionalni finančni instrumenti, kot je na primer obveznica, temeljijo na pogodbenih odnosih med dvema strankama (ena stranka predstavlja finančno sredstvo, druga pa finančno obveznost), kriptovalute nastajajo s postopkom rudarjenja, ki ne zagotavljajo pogodbene pravice za plačilo. Za lažje razumevanje položaja kriptovalut se lahko ozremo na primerjave z drugimi sredstvi, kot je na primer zlato, ki je prav tako izključeno kot finančni instrument zaradi pomanjkanja pogodbene pravice. Kljub temu, da je visoko likvidno in se z njim trguje na organiziranih trgih, ne izpolnjuje meril finančnega instrumenta in imetniku ne zagotavlja pogodbene pravice za prejem denarja ali ostalih drugih finančnih sredstev, zaradi česar ne izpolnjuje definicije finančnega instrumenta za potrebe računovodenja (Bajuk Mušič, 2017).

3.3.3 Ureditev kriptovalut kot neopredmeteno sredstvo

Do sedaj sem že ugotovil, da razvrstitev kriptovalut za potrebe računovodstva predstavlja izziv, saj ne ustrezajo opredelitvi denarja oziroma denarnih ustreznikov niti opredelitvi finančnih instrumentov. Možnost uvrstitve med opredmetena osnovna sredstva v prvi vrsti ne pride v poštev, saj kriptovalute niso v fizični obliki in zato ne morajo biti opredmetena osnovna sredstva. Prav tako računovodski standardi zahtevajo, da se sredstvo lahko razvrsti med opredmetena le, če je oprijemljivo in če je njegov namen uporabe pri proizvodnji, dobavi ali opravljanju storitev. Kriptovalute ne izpolnjujejo zgoraj navedenih pogojev, saj niso fizično prisotne in njihova glavna funkcija ni v proizvodnji, dobavi ter pri opravljanju storitev, temveč jih v večini najdemo kot digitalno sredstvo za izmenjavo vrednosti. Glede na ugotovitev, da uvrščanje kriptovalut med opredmetena sredstva ne pride v poštev, bom v

nadaljevanju preučil, ali bi jih lahko uvrstili med neopredmetena sredstva (Bajuk Mušič, 2017).

Bajuk Mišič (2017) je zapisala »Po opredelitvi je neopredmeteno sredstvo razpoznavno nedenarno sredstvo brez fizičnega obstoja. Neopredmeteno sredstvo ima torej dve glavni značilnosti, in sicer da je razpoznavno (opredeljivo) in da je sredstvo. Sredstvo je opredeljivo, če je ločljivo. To pomeni, da ga je mogoče ločiti ali oddvojiti od organizacije, prenesti, dati zanj licenco, ga dati v najem, zamenjati. Kar velja ne glede na to, ali to organizacija namerava storiti ali izhaja iz pogodbenih ali drugih pravic, in ne glede na to, ali so te pravice prenosljive ali ločljive od organizacije oziroma od drugih pravic in obvez (MRS 38.12, SRS 2.8). Druga glavna značilnost je, da gre za sredstvo, ki ga organizacija obvladuje kot rezultat preteklih dogodkov, pri čemer se pričakuje, da bodo prihodnje gospodarske koristi pritekale v organizacijo. Organizacija obvladuje sredstvo, če ima moč prejemati prihodnje gospodarske koristi, ki pritekajo iz sredstva, in ima moč omejevati dostop drugih do teh koristi. Ko pridobi kriptovaluto, ima možnost, da pridobiva gospodarske koristi iz nje, in sicer tako, da sredstvo proda ali ga uporabi (kot način poravnave obveze tam, kjer je mogoče z njo plačati). Poleg tega za neopredmeteno sredstvo velja, da je v nedenarni obliki in da je brez fizičnega obstoja.«

Kriptovalute ne ustrezajo opredelitvi finančnega instrumenta po računovodskih standardih MRS 7 in MRS 7, ne izpolnjujejo kriterijev denarnega sredstva in kot predhodno že ugotovljeno, jih prav tako ne moremo uvrščati med opredmetena sredstva. Namesto tega se ujemajo z opredelitvijo nedenarnega sredstva, saj nimajo fizičnega obstoja in so neoprijemljive. Razvrstitev med neopredmetena sredstva bi bila smiselna, vendar se pojavi težava v neustreznem računovodskem merjenju, ki ga predpisujejo računovodski standardi v zvezi z neopredmetenimi sredstvi. V primeru, da organizacija kriptovalute razvršča med neopredmetena sredstva, jih lahko meri le po nabavni vrednosti. To implicira, da jih vrednotimo po njihovi nabavni vrednosti, ki je zmanjšana za akumulirano amortizacijo ter zmanjšanje vrednosti zaradi oslabitve. Če kriptovalute razvrstimo med neopredmetena sredstva, jih ocenjujemo po plačani vrednosti in beležimo le zmanjšanje vrednosti oziroma oslabitev. Oslabitev se beleži v skladu z zahtevami standarda MRS 36 in SRS 17, kjer organizacija najprej preveri, ali so dejavniki slabitve sploh prisotni, nato pa izvede test slabitve. Ker kriptovalute uvrščamo med neopredmetena sredstva brez zapadlosti in amortizacije, jih obravnavamo kot neopredmetena sredstva z nedoločeno dobo koristnosti. Organizacija mora letno preveriti morebitno oslabitev sredstev z izračunom nadomestljive vrednosti, vendar pa pri tem ni potrebno presojeti dejavnikov oslabitve. Ker kriptovalute običajno predstavljajo samostojno ustvarjalno denarno sredstvo, katere vrednost se povrne s prodajo in ne z uporabo, se za oceno oslabitve ne upošteva vrednosti v uporabi. Namesto tega preverjamo njihovo pošteno vrednost, pri čemer morebitno zmanjšanje vrednosti pripoznamo kot prevrednotovalne poslovne odhodke, medtem ko sprememb poštene vrednosti navzgor v računovodskih knjigah ne beležimo (Bajuk Mušič, 2017).

Organizacija, ki pripravlja računovodske izkaze v skladu s SRS, lahko revalorizira le zemljišča in zgradbe med opredmetenimi osnovnimi sredstvi. Revalorizacija neopredmetenih sredstev ni več dovoljena. Tako bi organizacija, ki vključi kriptovalute med neopredmetena sredstva, to vrednotila le po nabavni vrednosti in zmanjšala njeno vrednost, v primeru padanja poštene vrednosti, ki jo določa v skladu s SRS 16. Na drugi strani ima organizacija, ki pripravlja računovodske izkaze v skladu z MSRP, možnost izbire, da za merjenje neopredmetenih sredstev uporablja model revalorizacij, kjer revalorizirana vrednost predstavlja pošteno vrednost merjeno po MSRP 13. Pri tem je pomembno poudariti, da se lahko neopredmetena sredstva vrednoti po revalorizirani vrednosti samo takrat, ko obstaja ustrezen delujoči trg. To pa velja le za prvo raven merjenja po MSRP 13. V primeru, ko poštene vrednosti ob upoštevanju trga ni več mogoče določiti, se knjigovodska vrednost določi kot revalorizirana vrednost na dan zadnjega revaloriziranja ob upoštevanju delujočega trga. V tem primeru je treba po potrebi izvesti še oslabitev za morebitno previsoko vrednost v skladu MRS 36 (Bajuk Mušič, 2017).

Merjenje kriptovalut po modelu revaloriziranja se srečuje s težavo, ki izvira iz neskladja med določbami MRS 38 in MSRP. MRS 38 zahteva, da organizacija spremembo poštene vrednosti neopredmetenega sredstva evidentira v revalorizacijski rezervi, ki spada pod postavko kapitala. V nasprotju s tem pa splošno pravilo za naložbena sredstva pravi, da spremembe poštene vrednosti prikaže v izkazu poslovnega izida. Ker organizacije uporabljajo kriptovalute za naložbeni namen, bi bilo smiselno, da spremembo poštene vrednosti prikažejo v izkazu poslovnega izida in ne kot revalorizacijsko rezervo v kapitalu (Bajuk Mušič, 2017).

3.3.4 Ureditev kriptovalut kot zalog

Razvrstitev kriptovalut med neopredmetena sredstva v prejšnjem poglavju pa za sabo prinese dodatno pomanjkljivost v primeru, ko jih organizacija pridobi z namenom kratkoročne prodaje. Kratkoročna sredstva niso razvrščena med neopredmetena sredstva, saj ta po naravi predstavljajo dolgoročno vrednost. To ustvarja osnovno delitev sredstev po ročnosti v bilanci stanje, kjer za dolgoročna sredstva štejemo tista, katerih vrednost se bo povrnila v obdobju, običajno daljšem od leta dni. Za tem se poraja vprašanje, če bi kriptovalute v tem primeru lahko uvrstili med zaloge, saj organizacija sredstva, ki jih pridobijo z namenom nadaljnje prodaje, vključijo v zalogo. Sredstva, namenjena nadaljnji prodaji, se vključijo med zaloge in se vrednotijo po izvorni ali pa čisti iztržljivi vrednosti, pri čemer upoštevamo tisto, ki ima v danem trenutku nižjo vrednost. Zalog ni dovoljeno prevrednotiti na višjo ceno, kot je bila cena njihove nabave. Med zaloge lahko štejemo tudi storitve, ki so bile opravljene, a prihodki še niso bili priznani. Vrednotenje zalog po čisti iztržljivi vrednosti temelji na ocenjeni prodajni ceni, zmanjšani za predvidene stroške dokončanja in prodaje. Medtem poštena vrednost zaloge odraža ceno, po kateri bi organizacija redno izvedla prodajo enakih zalog na trgu.

Posredniki lahko zaloge vrednotijo po pošteni vrednosti z odbitkom stroškov prodaje, kot je določeno v SRS 4.35. Ti posredniki pridobivajo sredstva za nadaljnjo prodajo (blago prodajajo in kupujejo po naročilu drugih ali pa zase), pri čemer je dobiček odvisen od nihanja cen ali od razlike v ceni. Blagovni posredniki pa se lahko odločijo za merjenje zalog po pošteni vrednosti, zmanjšani za stroške prodaje. Njihov namen je dosežati čim večjo razliko v ceni oziroma čim večjo maržo. Poštena vrednost sredstva ali obveznosti, določena glede na SRS 16 ali MSRP 13, je cena za prodajo med nepovezanima strankama na trgu na dan merjenja. Dejstvo, da organizacija sredstev ne namerava prodati, ne vpliva na merjenje poštene vrednosti. Če organizacija izpolnjuje pogoje za posrednika in meri zaloge po pošteni vrednosti z odbitkom stroškov prodaje, se zahteve MRS 2 ali SRS 4 ne uporabljajo. Morebitne spremembe poštene vrednosti zaloge se razkrije v izkazu poslovnega izida, ob tem pa organizacija razkrije uporabljene računovodske smernice ter ugotovljene presežke in primanjkljaje. Tak način je primeren za organizacije, ki trgujejo s kriptovalutami in jih kupujejo z namenom prodaje v bližnji prihodnosti. Kriptovalute so lahko merjene kot zaloga po pošteni vrednosti, zmanjšane za stroške prodaje samo v primeru, če organizacija deluje kot blagovni posrednik. V nasprotnem primeru to ni mogoče (Bajuk Mušič, 2017).

4 PRIMERI RAČUNOVODSKEGA EVIDENTIRANJA POSLOV

V prejšnjih poglavjih sem se podrobneje posvetil teoretičnem ozadju in poskušal umestiti kriptovalute v ustrezen računovodski okvir. Kljub temu bi rad omenil, da računovodenje kriptovalut dandanes še vedno predstavlja velik izziv, saj se soočamo z veliko nejasnostmi in kompleksnostjo v praksi. V tem poglavju bom raziskal in predstavil praktične primere računovodskega evidentiranja poslov s kriptovalutami, pri čemer se bom osredotočil na področje naložb, trgovanja, plačevanja in rudarjenja. Medtem ko je branje tehničnih konceptov včasih težko razumljivo, lahko s praktičnimi primeri enostavneje približam in razložim tematiko računovodenja kriptovalut. V tem poglavju bom evidentiranje računovodskih poslov prikazal še na praktičnih primerih, ki jih je Bajuk Mušič (2017) zelo podrobno opisala in jih predstavila s konti.

4.1 Evidentiranje finančnih naložb v kriptovalute

Sodobni poslovni svet je za organizacije prinesel novo dimenzijo naložbenih strategij – kriptovalute. Vse pogosteje se odločajo za investiranje v kriptovalute kot obliko dolgoročnih naložb. Eden od ključnih motivov za pridobitev kriptovalut v naložben portfelj organizacij je dolgoročno zadrževanje, ne pa aktivno trgovanje na kratki rok. Pri odločitvi, kako računovodsko obravnavati naložbo v kriptovaluto kot neopredmeteno sredstvo, se pojavijo različne usmeritve, kjer se organizacije pogosto soočajo z izzvom pravilnega razvrščanja, pripoznavanja in merjenja vrednosti kriptovalut v računovodskih izkazih. Glede na to, da je glede računovodske obravnave kriptovalut še veliko nejasnosti, je priporočljivo, da organizacije posebej opredelijo in pojasnijo svoj pristop k obravnavi naložb v kriptovalute.

4.1.1 Knjiženje finančnih naložb po modelu nabavne vrednosti

Podjetje se je 16. avgusta odločilo za nakup 10 enot kriptovalute in plačalo 100 evrov na enoto. Ob nakupu je bilo potrebno plačilo 5 odstotne provizije posredniku. Na dan 31. decembra, ko podjetje zaključuje računovodske izkaze, vrednost posamezne enote kriptovalute znaša 120 evrov. Pri sestavljanju računovodskih izkazov se podjetje ravna po SRS in kriptovalute meri po modelu nabavne vrednosti

Kot prikazuje slika 1 je podjetje kriptovalute pridobilo z namenom naložbe, tj. za prihodno prodajo ob morebitni rasti njene vrednosti in jo kategorizira kot dolgoročno sredstvo, natančneje kot neopredmeteno sredstvo. Na prvem koraku knjižimo 10×100 evrov = 1000 evrov na konto neopredmetenih sredstev in $1000 \times 0.05 = 50$ evrov kot konto stroški poslov (stroški posrednika) in protiknjižbo, kjer obveznosti do dobaviteljev znašajo 1050 evrov. Na drugem koraku pa podjetje poravnava obveznosti do dobaviteljev, pri čemer se zmanjšajo sredstva na transakcijskem računu. Ker organizacija uporablja model nabavne vrednosti, podjetje 31. decembra kriptovalut ne prevrednoti na borzno ceno.

Slika 1: Finančne naložbe po modelu nabavne vrednosti

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Nakup kriptovalute 16. avgusta			
	– neopredmeteno sredstvo – kriptovaluta	004*	1.000	
	– stroški poslov – posredovanje	415	50	
	– obveznost do dobavitelja	220		1.050
2.	Poravnava obveznosti			
	– obveznost do dobavitelja	220	1.050	
	– transakcijski račun	110		1.050

* Zveza RFR predlaga, da organizacija za knjiženje uporabi prosti konto 004 ali drug prosti konto v skupini 00 – Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve.

Vir: Bajuk Mušič (2017).

4.1.2 Knjiženje finančnih naložb po modelu nabavne vrednosti in preценjenosti

V primerjavi s prejšnjim primerom v poglavju 3.1.1 gre pri modelu nabavne vrednosti in preценjenosti za podobna navodila, vendar s to spremembo, da vrednost posamezne enote kriptovalute na dan 31. december znaša 90 evrov. Pri modelu nabavne vrednosti in preценjenosti podjetje konec poročevalskega obdobja preveri, koliko bo znašala poštena vrednost kriptovalut. »Ker je kriptovaluta ena sama denar ustvarjajoča enota, ki ni v funkciji vrednosti v uporabi, organizacija izračunava samo pošteno vrednost, zmanjšano za stroške prodaje po SRS 17. Razliko med večjo knjigovodsko in manjšo pošteno vrednostjo knjiži kot prevrednotovalne poslovne odhodke« (Bajuk Mušič, 2017). Prvi in drugi korak knjižb si sledi po enakem vrstnem redu kot v zgornjem primeru (poglavje 3.1.1), v tretjem koraku pa je potrebno ugotoviti razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo ter ugotovljeno

razliko (100 evrov) knjižiti kot prevrednotovalne poslovne odhodke, pri čemer za protiknjižbo zapišemo oslabitev vrednosti neopredmetenih sredstev za 100 evrov.

Slika 2: Finančne naložbe po modelu nabavne vrednosti in precenjenosti

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	<i>Nakup kriptovalute 16. avgusta</i>			
	– neopredmeteno sredstvo – kriptovaluta	004	1.000	
	– stroški poslov – posredovanje	415	50	
	– obveznost do dobavitelja	220		1.050
2.	<i>Poravnava obveznosti</i>			
	– obveznost do dobavitelja	220	1.050	
	– transakcijski račun	110		1.050
3.	<i>Vrednotenje 31. decembra</i>			
	– prevrednotovalni poslovni odhodki – neopredmetena sredstva	721	100	
	– oslabitev vrednosti neopredmetenih sredstev	009		100

Vir: Bajuk Mušič (2017).

4.1.3 Knjiženje finančnih naložb po modelu revaloriziranja po MSRP

Pri tem primeru gre za enaka navodila kot v poglavju 3.1.1, vendar s to razliko, da podjetje računovodske izkaze sestavlja po MSRP. Podjetje je kriptovaluto pridobilo z namenom dolgoročne naložbe in možnosti prodaje ob morebitni rasti vrednosti v prihodnje. V ta namen jo razvrsti kot dolgoročno sredstvo, natančneje kot neopredmeteno sredstvo. Glede na to, da računovodske izkaze pripravlja v skladu z MSRP 13, je za merjenje kriptovalut izbrala model revaloriziranja.

Kot je razvidno na sliki 3, si prvi in drugi korak knjižb sledita podobno kot pri poglavjih 3.1.1 in 3.1.2, vendar je v tretjem koraku podjetje na bilančni datum določilo pošteno vrednost kriptovalute na ravni 1 merjenja poštene vrednosti, pri čemer sledi knjižba prevrednotenje neopredmetenega sredstva in kot protiknjižba nastanejo revalorizacijske rezerve. V primeru, da bi poštena vrednost kriptovalute padla pod knjigovodsko, bi podjetje najprej zmanjšalo revalorizacijske rezerve, če jih ima. V nasprotnem primeru (če revalorizacijskih rezerv nima) bi neposredno pripoznalo prevrednotovalne poslovne odhodke.

Slika 3: Finančne naložbe po modelu revaloriziranja po MSRP

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Nakup kriptovalute 16. avgusta			
	– neopredmeteno sredstvo – kriptovaluta	004	1.000	
	– stroški poslov – posredovanje	415	50	
	– obveznost do dobavitelja	220		1.050
2.	Poravnava obveznosti			
	– obveznost do dobavitelja	200	1.050	
	– transakcijski račun	110		1.050
3.	Vrednotenje 31. decembra			
	– neopredmeteno sredstvo – kriptovaluta – prevrednotenje	004-1	20	
	– revalorizacijska rezerva – kriptovaluta	942		20

Vir: Bajuk Mušič (2017).

4.2 Evidentiranje trgovanja s kriptovalutami

V primeru, ko se podjetje odloči za aktivno trgovanje s kriptovalutami, je najbolj smiselna možnost, da podjetje ta sredstva razvrsti kot zalogo. Pri trgovanju gre za kupovanje in prodajanje sredstev v kratkem časovnem obdobju, bodisi za lastne namene bodisi za naročnike. Ključen dejavnik je, da gre za kratkoročno prodajo, pri čemer obdobje kratek rok običajno znaša do enega leta, vendar ta časovni rok lahko prilagodi glede na poslovni model podjetja. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije (v nadaljevanju RFR) priporoča, da se za opredelitev kratkoročnosti kriptovalut uporabi obdobje enega leta, pri čemer naj bi se celoten portfelj kriptovalut obrnil vsaj enkrat na leto. V takih primerih bo podjetje kriptovaluto v svojih računovodskih izkazih merilo po izvorni vrednosti, kar je znesek, ki ga je zanjo plačalo. Ob bilančnem presečnem datumu pa bo ugotavljalo iztržljivo vrednost – to je cena, po kateri bi kriptovaluto v tistem času lahko prodalo. V mnogih primerih bo čista iztržljiva vrednost blizu pošteni vrednosti. Pomembno pa je poudariti, da v primeru, ko organizacija kriptovalute ne namerava prodati naprej, temveč z njo trgovati za lastne namene, ne ustreza opredelitvi blagovnega posrednika. V takih primerih podjetje ne sme prevrednotiti zaloge kriptovalut navzgor, ampak le navzdol (Bajuk Mušič, 2017).

4.2.1 Knjiženje trgovanja s kriptovalutami - podjetje ni blagovni posrednik

Podjetje je pridobilo 10 enot kriptovalute, za katero je 16. avgusta plačalo 100 evrov na enoto. Ob tem je bila posrednikova provizija 5-odstotna. Na dan 31. decembra podjetje zaključuje svoje računovodske izkaze in vrednost kriptovalute na trgu znaša 90 evrov, kar je ocenjeno kot njena iztržljiva vrednost. Podjetje svoje izkaze pripravlja v skladu s standardi SRS.

Podjetje je kriptovaluto kupilo za namen aktivnega trgovanja in namerava le-to prodati v obdobju enega leta ter kasneje s pridobljenimi sredstvi kupi nove kriptovalute. V tem

primeru jo razvrsti med kratkoročna sredstva in kot vidimo na sliki 4, jo knjiži kot zalogo. V nadaljevanju si prvi in drugi korak knjiženja sledita podobno kot v že zgoraj razloženih primerih, zato jih tokrat ne bom dodatno pojasnjeval. Ker podjetje ne izpolnjuje kriterijev za funkcijo blagovnega posrednika, bo kriptovaluto ovrednotilo po prvotni nabavni vrednosti.. Ker je knjigovodska vrednost enote kriptovalute 100 evrov in je poštena vrednost na dan 31. december 90 evrov, razliko knjižimo kot prevrednotovalne poslovne odhodke zaloge, kot protiknjižbo pa zapišemo oslabitev vrednosti zaloge.

Slika 4: Trgovanje kriptovalut – podjetje ni blagovni posrednik

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	<i>Nakup kriptovalute 16. avgusta</i>			
	– zaloga – kriptovaluta	665	1.000	
	– stroški poslov – posredovanje	415	50	
	– obveznost do dobavitelja	220		1.050
2.	<i>Poravnava obveznosti</i>			
	– obveznost do dobavitelja	220	1.050	
	– transakcijski račun	110		1.050
3.	<i>Vrednotenje 31. decembra</i>			
	– prevrednotovalni poslovni odhodki zaloge	722	100	
	– oslabitev vrednosti zaloge	665-OS		100

Vir: Bajuk Mušič (2017).

4.2.2 Knjiženje trgovanja s kriptovalutami - podjetje je blagovni posrednik

Bajuk Mušič (2017) je za primer zapisala »Organizacija A trguje s kriptovaluto A. Kupila jo je, da jo bo prodala naprej. 24. decembra je kupila 100 enot in za enoto kriptovalute plačala 25 EUR. Poslovno leto je enako koledarskemu. Naslednje leto je 5. januarja prodala vseh 100 enot, in sicer po 24 EUR za enoto. Stroškov prodaje nima. Organizacija se je opredelila kot posrednik v skladu s SRS 4.35 (organizacija, ki računovodi po MSRP, a v skladu z MRS 2.3 in MRS 2.4). Sprejela je računovodsko usmeritev, da bo te vrste zalog merila po pošteni vrednosti z odbitkom stroškov podjetja.

Prvi in drugi korak knjižb nam je sedaj že dodobra znan, zato bom prešel naravnost na tretji korak. »Pri kriptovalutah se mora poštena vrednost ugotavljati tako, da se določi glavni trg. Gre za cene, dosežene izven organiziranega borznega trga (OTC), tako ugotovljena poštena vrednost pa se razvršča v prvo raven hierarhije merjenja poštene vrednosti« (Bajuk Mišič, 2017). Ker predpostavljamo, da se na dan 31. decembra na glavnem trgu trguje s 27 evrov za kriptovaluto, znaša celotna poštena vrednost na ta dan 2700 evrov. V ta namen na tretjem koraku razliko med pošteno in knjigovodsko vrednostjo (ki znaša 200 evrov) knjižimo kot prevrednotenje zalog in protiknjižimo prevrednotovalne poslovne prihodke. Na četrtem koraku pa 5. januarja sledi prodaja kriptovalute po 24 evrov na enoto, pri čemer nastanejo prevrednotevalni poslovni odhodki, zaradi prodaje se zmanjša zaloga kriptovalut in posledično nastanejo terjatve do kupcev.

Slika 5: Trgovanje kriptovalut – podjetje je blagovni posrednik

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Nakup kriptovalute			
	– zaloga kriptovalute	680*	2.500	
	– obveznost do dobavitelja	220		2.500
2.	Poravnava obveznosti			
	– obveznost do dobavitelja	220	2.500	
	– transakcijski račun	110		2.500
3.	Prevrednotenje zaloge 31. decembra			
	– zaloga kriptovalute – prevrednotenje	681*	200	
	– prevrednotovalni poslovni prihodki	796-Z		200
4.	Prodaja kriptovalute 5. januarja			
	– prevrednotovalni poslovni odhodki	721	300	
	– zaloga kriptovalute	680*		2.500
	– zaloga kriptovalute – prevrednotenje	681*		200
	– terjatev do kupca	120	2.400	

* Ker kriptovaluta ni običajna zaloga, Zveza RFR predlaga uporabo ločenega analitičnega konta zalog z namenom zagotovitve preglednosti, pa tudi zaradi ločitve zalog, kjer organizacija uporablja izjemo po SRS 4.35 (MSRP 2.3).

Vir: Bajuk Mušič (2017).

4.3 Evidentiranje plačevanja s kriptovalutami

Podjetja, ki sprejemajo kriptovaluto kot obliko plačila za poravnavo dolga, lahko razvrsti to med kratkoročna sredstva. Glede na to, da kriptovaluta ne ustreza opredelitvi denarja ali denarnega ustreznika, jo lahko uvrstimo med zaloge in jo merimo po izvorni vrednosti. Pri poravnavi dolga ni večjih težav, saj podjetja zmanjšajo zalogo z uporabo ustaljenih metod, kot so metoda First in First Out (v nadaljevanju FIFO) ali metoda povprečne cene, razliko pa nato pripozna v izkazu poslovnega izida, saj gre za ustvarjen dobiček ali izgubo. Večji izziv predstavlja računovodenje zamenjave sredstev, ko podjetje sprejema kriptovaluto kot obliko poravnave dolga, saj računovodski standardi posebej ne določajo takih poravnav. Tudi če jasna pravila niso natančno določena, lahko v takih primerih podjetje uporabi smiselno presojo in konceptualni okvir za pravilno ravnanje. Pomembno je, da se upošteva ekonomska vsebina posla zamenjave, saj se glede na to pravilno pripozna sredstvo in morebiten dobiček ali izguba v izkazu poslovnega izida (Bajuk Mušič, 2017).

4.3.1 Knjiženje uporabe kriptovalut za poravnavo dolga

Podjetje ima v zalogi 190 enot kriptovalute, ki jih je pridobila skozi dva nakupa. Prvotno je kupila 100 enot po ceni 90 evrov, v drugem nakupu pa je pridobila 90 enot po ceni 100 evrov na enoto. Kriptovalute je nato uporabila za poravnavo obveznosti do dobavitelja, ki znaša 110 enot. Na dan, ko so nastale obveznosti, bi lahko isto kriptovaluto kupila po ceni 75 evrov za enoto, poštna vrednost pa je na dan poravnave znašala 90 evrov na enoto.

Slika 6: Kriptovalute kot sredstvo za poravnavo dolga

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
5	Zaloga kriptovalute			
	– zaloga kriptovalute	665	18.000	
	– obveznost do dobavitelja	220		8.250
1.	Poravnava obveznosti			
	– obveznost do dobavitelja	220	8.250	
	– zaloga kriptovalute	665		8.000
	– drugi prevrednotovalni poslovni prihodki	769		250

Vir: Bajuk Mušič (2017).

Podjetje, ki prikazuje računovodske izkaze v evrih, mora obveznost, izraženo v kriptovaluti, pretvoriti v evre po pošteni vrednosti na dan njenega pripoznanja. Ko poravnava obveznost, to stori z nadenarnimi sredstvi, torej s kriptovalutami. Ker podjetje ne ustreza opredelitvi blagovnega posrednika, svoje zaloge kriptovalut meri po modelu izvirne vrednosti in za zmanjševanje zalog uporablja metodo FIFO. Razliko med vrednostjo kriptovalute v zalogi in vrednostjo obveznosti pripozna v izkazu poslovnega izida med drugimi prevrednotovalnim prihodki, kot je razvidno iz slike 7.

4.3.2 Knjiženje sprejema kriptovalut kot sredstva za poravnavo dolga

Podjetje A je opravilo storitev za drugo podjetje in za to zaračunala 1000 enot kriptovalute. Poštena vrednost kriptovalute je na ta dan pripoznanja terjatev in prihodkov znašala 100 evrov na enoto. Rok za plačilo je bil 45 dni in takrat je tečaj kriptovalute znašal 105 evrov na enoto. Podjetji sta se dogovorili za poravnanje terjatev v obliki kriptovalut.

Podjetje na sliki 7 pripozna terjatev in prihodek v evrih ob upoštevanju tečaja na dan, ko je poslovni dogodek nastal. Ker dolžnik svojo obveznost poravnava v obliki nadenarnega sredstva (kriptovalute), jo podjetje prizna po tečaju oziroma pošteni vrednosti na dan poravnave, če to sredstvo uporabi za namen plačila. Razliko med vrednostjo sredstva, ki je predmet poravnave, podjetje pripozna v izkazu poslovnega izida kot drugi prevrednotovalni poslovni prihodek.

Slika 7: Sprejem kriptovalut kot sredstva za poravnavo dolga

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Pripoznanje terjatve in prihodkov			
	– terjatev do kupcev	120	100.000	
	– prihodki od prodaje storitev	762		100.000
2.	Prejem plačila v kriptovaluti			
	– zaloga kriptovalute	665	105.000	
	– terjatev do kupcev	120		100.000
	– drugi prevrednotovalni poslovni prihodki	769		5.000

Vir: Bajuk Mušič (2017).

5 SKLEP

V zaključni strokovni nalogi sem celovito raziskal v zadnjem času vse bolj pomembno, področje računovodenja kriptovalut. V samem začetku sem temeljito preučil in opisal teoretično ozadje kriptovalut ter navedel razloge za hiter vzpon le-teh skozi čas. Hkrati sem podrobneje razložil delovanje tehnologije veriženja blokov (oziroma Blockchain), ki omogoča varno in decentralizirano beleženje transakcij ter ohranjanje sledljivosti. Za tem sem opisal tudi s to tehnologijo tesno povezan proces rudarjenja, ki zagotavlja varno in preverljivo zgodovino transakcij in na koncu prvega poglavja analiziral ključne kriptovalute, kot so Bitcoin, Ethereum in Tether, ter izpostavil razlike med njimi.

V drugem poglavju sem se najprej osredotočil na pravni okvir poslovanja, kjer sem opazoval spremembe pravne regulative na območju Evropske Unije od leta 2017 in se seznanil s ključnim trenutkom v letu 2023 – sprejetjem prvega dela zakonodaje EU za sledenje transakcijam kripto sredstev, kjer gre po mojem mnenju za enega pomembnejših dosežkov na področju ureditve kriptovalut. Prav tako sem poglobljeno opisal regulativno situacijo na področju Republike Slovenije, kjer je zakonodaja kljub počasnem napredku še vedno zelo nejasna in nedorečena. Vse teoretične ugotovitve sem nato predstavil še na praktičnih primerih evidentiranja kriptovalut v različnih scenarijih, kot so finančne naložbe, trgovanje in primeri plačevanja s kriptovalutami.

Ob raziskovanju in analiziranja virov sem prišel do zaključka, da kljub počasnem napredku na področju regulacije še vedno obstaja veliko izzivov in nejasnosti glede ustrezne pravne in računovodske ureditve. Potreba po jasni in usklajeni pravni ureditvi na področju EU kot na področju posameznih držav je ključnega pomena za zagotavljanje pravilne obravnave kriptovalut v poslovnem okolju. Očitno je, da kriptovalute niso zgolj začasen trend, temveč predstavljajo dolgoročno pomembno finančno področje v poslovnem svetu, zato se vse več posameznikov, vlagateljev in podjetij odloča za vstop v svet kriptovalut. Prav zaradi tega ta

ekosistem potrebuje jasne smernice, kako kriptovalute ustrezno obravnavati na pravnem kot tudi računovodskem področju.

Jasno je, da je svet kriptovalut povsem nov in drugačen v primerjavi s tradicionalnimi oblikami, ki smo jih poznali že od nekdaj. Pa vendar, če želimo uspešno obvladati izzive, ki jih prinašajo kriptovalute, morajo biti ustrezne institucije pripravljene nenehno prilagajati pravno ureditev in računovodske smernice, s čimer bojo zagotavljale, da se bodo ljudje učinkovito soočali z vedno bolj globaliziranim in tehnološko naprednim finančnim in poslovnim okoljem.

LITERATURA IN VIRI

1. Admirals. (2023). *Blockchain – vse kar morate vedeti o blockchain tehnologiji*. Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://admiralmarkets.com/si/education/articles/cryptocurrencies/vse-o-blockchain-tehnologiji>
2. Anand, B. (2023). *Bitcoin vs Ethereum: Top Differences*. Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://www.knowledgehut.com/blog/blockchain/bitcoin-vs-ethereum>
3. Bajuk Mušič, A. (2017, oktober). Računovodenje poslov s kriptovalutami. *IKS*, 10, 20-32.
4. Banka Slovenije. (2016). *Kaj lahko uporabi finančno posredništvo iz sveta virtualnih valut?* Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://www.bsi.si/placila-in-infrastruktura/nacionalni-svet-za-placila/e-novice/e-novice-nacionalnega-sveta-za-placila-december-2016/kaj-lahko-uporabi-financno-posrednistvo-iz-sveta-virtualnih-valut>
5. Banka Slovenije. (brez datuma). *Pogosta vprašanja in odgovori o kriptosredstvih*. Pridobljeno 15. avgusta s <https://www.bsi.si/placila-in-infrastruktura/pogosta-vprasanja-in-odgovori-o-kriptosredstvih>
6. Cointelegraph. (brez datuma). *How and when did Bitcoin start? The complete Bitcoin history*. Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://cointelegraph.com/learn/the-history-of-bitcoin-when-did-bitcoin-start>
7. European Central Bank. (2022). *The digital euro and the importance of central bank money*. Pridobljeno 12. avgusta 2023 s https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/html/digital_euro_central_bank_money.en.html
8. European Commission. (2021, 20 julij). *Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules*. Pridobljeno 14. avgusta s https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3690
9. European Parliament. (2023, 20. april). *Crypto-assets: green light to new rules for tracing transfers in the EU*. Pridobljeno 14. avgusta s

- <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230414IPR80133/crypto-assets-green-light-to-new-rules-for-tracing-transfers-in-the-eu>
10. Hicks, C. (2023). What is Tether? How Does It Work?. *Forbes*. Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://www.forbes.com/advisor/in/investing/cryptocurrency/what-is-tether-usdt/>
 11. Kriptomat. (brez datuma). *Kaj je rudarjenje kriptovalut?* Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://kriptomat.io/sl/kriptovalute/kaj-je-rudarjenje-kriptovalut/>
 12. Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Pridobljeno 13. avgusta s <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
 13. Tredinnick, L. (2019, 19. marec). Cryptocurrencies and the blockchain. *Business Information review* 36(1), 39 – 44.
 14. Veloso, C. (2022, 1. julij). *A Deep Dive into the EU's Transfer of Funds Regulation Provisional Agreement*. Pridobljeno 14. avgusta s <https://notabene.id/post/4-insights-from-the-eus-transfer-of-funds-regulation-provisional-agreement>
 15. Verbajs, G., Ložar, K. (2021). Če imate kot podjetnik naložbo v kriptovalutah si preberite ta članek kjer pojasniva pravni in računovodski vidik kriptovalut. Pridobljeno 14. avgusta 2023 s <https://gregorverbajs.si/ce-imate-kot-podjetnik-nalozbo-v-kriptovalutah-si-preberite-ta-clanek-kjer-pojasniva-pravni-in-racunovodski-vidik-kriptovalut/>
 16. Vizija računovodstvo d. o. o. (2021). *Če imate kot podjetnik naložbo v kriptovalutah, si preberite ta članek, kjer pojasniva pravni in računovodski vidik kriptovalut*. Pridobljeno 15. avgusta 2023 s <https://www.vizija-racunovodstvo.si/advice/nalozba-v-kriptovalute-pravni-in-racunovodski-vidik/>
 17. Žontar, R. (2022). *Following the path of digitalization in Slovenia and Europe: What is blockchain technology that everyone is talking about*. Pridobljeno 13. avgusta 2023 s <https://www.inak.si/following-the-path-of-digitalization-in-slovenia-and-europe-what-is-blockchain-technology-that-everyone-is-talking-about>